

Ρωξάνη: Η ιατρική στην τέχνη ή η τέχνη στην ιατρική.

Γεωργία Ζαχαρία ¹
Αθανάσιος Σκούρας ²

- ¹ Αναισθησιολόγος, Μέλος Ελληνικής Εταιρείας Λειτουργικής Ρινοπλαστικής
² Χειρουργός Ωτορινολαρυγγολόγος, Διευθυντής Τμήματος Λειτουργικής Ρινοπλαστικής, Κλινική Ρέα

- Ας αρχίσουμε με το εμφανές : “ Η μύτη σας είναι ή πάρακρε λεωφορείο στο πρόσωπο σας ; ”
- Μετεωρολογικό : “ Καλυφθείτε θα φυσήξει ! ”
- Φιλοσοφικό : “ Δεν έχει σημασία το μέγεθος της μύτης το περιεχόμενο είναι που μετρά ! ”
- Συμπονετικό : “ Οι γονείς σου έχασαν το στοίχημα από το θεό ! ”
- Θρησκευτικό : “ Εδωσε ο θεός και συνέχισε να δίνει ... να δίνει... ”
- Αρωματικό : “ Θα είναι υπέροχο να μυρίζεις τον καφέ το πρωί στη ... Βραζιλία ! ”

Είναι μερικές από τις ευρηματικές ατάκες που έδωσε ο Σι Ντι (Στηβ Μάρτιν) πρωταγωνιστής της αμερικανικής ταινίας Ρωξάνη σε κάποιον θερμόαιμο που τον αποκάλεσε κοροϊδευτικά απλά ... “ μυταρά ” (φωτ.1).

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

Γεωργία Ζαχαρία
Algos Ιατρείο πόνου
Ιωάννου Ρωμανού 2Α 491 32, Κέρκυρα
Τηλ: 2661020051 - 6974654308
E mail: drzacharia@algoscorfu.gr

Εικόνα 1.

Στηβ Μάρτιν και Ντάρυλ Χάννα από την ταινία Ρωξάνη (1987).

Πρόκειται για μια ταινία, σύγχρονη μεταφορά της κλασικής ρομαντικής κωμωδίας Σιρανό Ντε Μπερζεράκ, όπου ο συμπαθέστατος πυροσβέστης, συναρπαστικός και αντιφατικός, μια πολυσχιδής προσωπικότητα με ικανότητα στο λόγο, λυγίζει μπροστά στον ερώτα για την όμορφη Ρωξάνη (φωτ.2).¹ Θέλει να της ομολογήσει το πάθος του, αλλά φοβάται την απόρριψη λόγω του “μικρού” του προβλήματος ... της τεράστιας μύτης του !

Εικόνα 2.
Σιρανό Ντε Μπερζεράκ.

Η αναζήτηση της ομορφιάς παράλληλα με την επιβεβαίωση και την αποδοχή από τους άλλους, αποτελεί διαχρονική ψυχική ανάγκη του άνθρωπου. Η ομορφιά λατρεύτηκε σε όλους τους πολιτισμούς ανά τους αιώνες, έτσι και για τους αρχαίους Έλληνες η ομορφιά ήταν δώρο των θεών. Ήξεραν να τη λατρεύουν έχοντας συνείδηση του πόσο εφήμερη είναι.

Η μύτη σαν στοιχείο ομορφιάς του προσώπου είναι πολύ σημαντικό, αν σκεφτεί κανείς ότι προβάλλεται στο κέντρο του προσώπου, επηρεάζοντας το προφίλ, την έκφραση των χειλιών, το βλέμμα των ματιών και τη γενική έκφραση του προσώπου. Υπάρχουν πολλοί τύποι και σχήματα μύτης, οι οποίες κατά γενική ομολογία θεωρούνται άσχημες, επειδή μειώνουν τη συμμετρία και την εναρμόνιση των χαρακτηριστικών του προσώπου.

Για το ζήτημα αυτό υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία πολλές αναφορές ανθρωπολόγων, γλυπτών, ζωγράφων, γελοιογράφων που αποδεικνύουν για ακόμη μια

φορά την αναγκαιότητα αποτύπωσης του ανθρώπινου κάλλους.

Διάφορα λογοτεχνικά αριστουργήματα έχουν χρησιμοποιήσει σαν κεντρικό τους θέμα τη μύτη .

Χαρακτηριστικό παράδειγμα το λογοτεχνικό αριστούργημα “ Μύτη” του Νικολά Γκογκόλ (1835) . Στο διήγημα αυτό μια μύτη αποσπάται από τον κάτοχο της, ζει μια ανεξάρτητη ζωή και μετά από ένα διάστημα επιστρέφει στη θέση της. Το κείμενο δίνει μια αλληγορική ερμηνεία του αλλόκοτου συμβάντος της αποσπώμενης μύτης, σχετικά με το γεγονός ότι ένας καθώς πρέπει κύριος δεν μπορεί να μην έχει μύτη .

Ενα ακόμη πρωτότυπο μυθιστόρημα είναι “ Η μύτη του Εδουάρδου Τρένκομ” που παρουσιάστηκε πρόσφατα σε παιδική θεατρική παράσταση. Βρετανικό φλέγμα και υπόγειο χιούμορ για την τραγική μοίρα της οικογενείας Τρένκομ μέσα από τους αιώνες, όπου εδώ και εννιά γενιές οι άρρενες απόγονοι της οικογενείας είναι όλοι προικισμένοι με εξωφρενικά μεγάλη καμπουρωτή μύτη και ανεπανάληπτη οσφρητική ικανότητα, που τους καθιστά ανεκτίμητους σύμβουλους βασιλέων και μεγιστάνων.

Επίσης στο ιταλικό παραμύθι “ Πινόκιο ” του Κάρλο Κολόντι, ο κεντρικός ήρωας κάθε φορά που έλεγε ψέματα μεγάλωνε η μύτη του. Μια αλληγορική ιστορία όπου η μεγάλη μύτη της ξύλινης κούκλας υποδηλώνει το ψέμα, την υποκρισία και την υπερβολή (φωτ.3) .²

Εικόνα 3.
Σιρανό Ντε Μπερζεράκ.

Η μύτη έχει την τιμητική της και στη γελοιογραφία, φροντίζοντας οι διάφοροι δημιουργοί να την παρουσιάζουν συνήθως παραμορφωμένα, αναδεικνύοντας την κωμικά και σαν κυρίαρχο χαρακτηριστικό του προσώπου και περνώντας μηνύματα πολιτικά και μη για διάφορα πρόσωπα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι γελοιογραφείς του γνωστού Ιταλού καρτουνίστα, Αλτάν, δημιουργού της αείμνηστης “ Βαβέλ ”. Ο ισοπεδωτικός αυτός καλλιτέχνης, καυστικός και κυνικός, όπως είναι, ασκεί δριμύτατη

Εικόνα 4.
Σκίτσο του Αλτάν.

κριτική στο κεφάλαιο και στις κυβερνήσεις παρουσιάζοντας τους ήρωες του, που είναι οι ίδιοι που κυβερνούν, πάντοτε με μεγάλη πλακουτσωτή, άσχημη μύτη (φωτ.4).

Και ας μην ξεχνάμε την ελληνική καρικατούρα τον καραγκιόζη, όπου παρουσιάζεται κουτσός, καμπούρης με μεγάλη μύτη και χέρια, αλλά πανούργος και δολοπλόκος στο χαρακτήρα (φωτ.5).

Σπουδαίοι κλασικοί καλλιτέχνες στη γλυπτική και τη ζωγραφική έχουν επίσης χρησιμοποιήσει τη μύτη σαν όργανο δημιουργίας και έκφρασης. Για παράδειγμα το κύριο χαρακτηριστικό της αρχαϊκής γλυπτικής ήταν οι

Εικόνα 5.
Καραγκιόζης.

Εικόνα 6.
Μιχαήλ Αγγελος . Αυτοπροσωπογραφία.

κούροι με τη μακριά μύτη και το προτεταμένο πηγούνι.

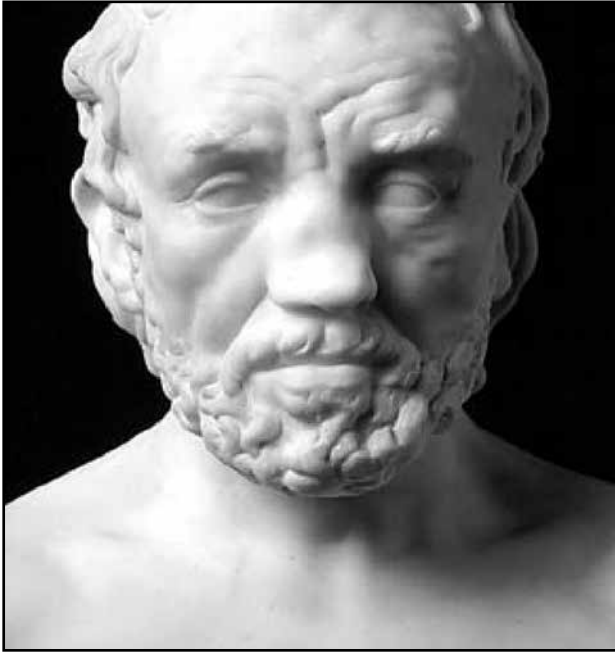
Ο Μιχαήλ Αγγελος ο μεγάλος γλυπτής, ζωγράφος και αρχιτέκτονας της αναγέννησης, έπειτα από συμπλοκή που είχε με τον συμφοιτητή του Τοριτζίανο στα εφηβικά τους χρόνια, στοιχειώθηκε τόσο πολύ από την εικόνα της σπασμένης μύτης του, επηρεάζοντας όλη την καλλιτεχνική του πορεία στην υπόλοιπη ζωή του και τον οδήγησε στην εμμονή του να κάνει τις διάσημες αυτοπροσωπογραφίες του (φωτ.6). Λέγεται μάλιστα ότι ζήτησε τρομερά τον άξιο αντίπαλο του Λεονάρντο Ντα Βίντσι εξαιτίας της όμορφης όψης με τη ρωμαϊκή ολόκληρη και επιβλητική μύτη του.³

Το πιο σημαντικό έργο του Αύγουστου Ροντέν του γάλλου γλύπτη, που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη γλυπτική του 20ου αιώνα, είναι το γλυπτό “ Αντρας με σπασμένη μύτη ” (φωτ.7) .⁴

Ο ζωγράφος της αναγέννησης Τζιουζέπε Αρτσιμπόλντο μαθητής του Ντα Βίντσι , έργα του οποίου εκτίθενται στο μουσείο του Λούβρου, δημιούργησε πολλά πορτρέτα για λογαριασμό του οίκου των Αψβούργων . Αντί για τη μύτη λοιπόν χρησιμοποιούσε έναν ελέφαντα , αντί για αυτί έναν πελεκάνο ή έναν αλιγάτορα, αντί για στόμα το σχήμα ενός ώριμου φρούτου (φωτ.8).⁵

Όλα τα παραπάνω είναι ένα μικρό παράδειγμα του πόσο η μύτη, που δεσπόζει στο κέντρο του ανθρώπινου προσώπου, επηρεάζει την τέχνη.

Η λατρεία για το όμορφο ανθρώπινο σώμα και κυρίως για το πρόσωπο δίνει το στίγμα για τις καλλιτεχνικές τάσεις της εκάστοτε εποχής, οικοδομώντας μια σημαντική πρόταση της χειρουργικής πορείας ώστε η ρινοπλαστική, σε ότι την αφορά, να επιτυγχάνει αρμονική φυσιο-

Εικόνα 7.
*“ Αντρας με σπασμένη μύτη ”
 του Αύγουστου Ροντέν.*

γνωμία στο χώρο και το χρόνο.

Η ρινοπλαστική λέξη ελληνική από το ρις και το πλάσσειν, είναι η χειρουργική επέμβαση για την επιδιόρθωση ή την αναδιαμόρφωση της μύτης, που γίνεται είτε για αισθητικούς λόγους είτε για να διορθωθεί μια δομική εκ γενετής ανωμαλία ή ανωμαλία που προκλήθηκε από

Εικόνα 8.
« Ο κηπουρός Λαχανικών » του Τζιουζέπε Αρτσιμπόλντο.

τραυματισμό.

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή για την ρινοπλαστική δείχνει ότι αναπτύχθηκε πρώτη φορά στην αρχαία Ινδία (800 π.χ.) από το γιατρό Sushruta ο οποίος περιέγραψε στην επιτομή Sushruta Samhita, την αποκατάσταση διαμελισμένων μελών και της μύτης ειδικότερα, έπειτα από θρησκευτικές, δικαστικές ή στρατιωτικές ποινές, με αυτόλογα μοσχεύματα από το μάγουλο των ασθενών. Βασισμένος στην μέθοδο της ινδικής ρινοπλαστικής, κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, ο Κορνήλιος Κέλσιος δημοσίευσε την πραγματεία του με τίτλο De Medicina, στην όποια περιγράφονται τεχνικές πλαστικής χειρουργικής και μέθοδοι για τη διόρθωση και αναδόμηση της μύτης έπειτα από ακρωτηριασμό. Με τον καιρό το 18ο αιώνα οι δυτικοί γιατροί Κρούσσο και Φίντλεϊ, δημοσιεύουν ένα εικονογραφημένο άτλαντα περιγράφοντας τη μέθοδο “ ρινοπλαστική πτερύγιο” μια παραλλαγή της τεχνικής Sushruta που είχε περιγραφεί είκοσι τρεις αιώνες πριν. Στη Γερμανία η ρινοπλαστική θα τελειοποιηθεί από χειρουργούς του πανεπιστημίου του Βερολίνου (1818) και στη συνέχεια ο πρώσος Ζακ Τζόζεφ (1931) θα περιγράψει πιο εκλεπτυσμένες χειρουργικές τεχνικές για την μείωση της μύτης μέσω εσωτερικών τομών στο κλασικό σύγγραμμα του, το πρώτο στο είδος του, “ Ρινοπλαστική Και Πλαστική Χειρουργική Προσώπου”. Στις αρχές του 20ου αιώνα οι Φρίερ και Κίλιαν πρωτοστάτησαν στη διαδικασία διόρθωσης της σκολίωσης του ρινικού διαφράγματος.

Δίπλα στον Τζόζεφ και τους άλλους πρωτοπόρους μαθήτευσαν πολλοί πλαστικοί χειρουργοί προσώπου, που έγιναν διάσημοι τα επόμενα χρόνια, κυρίως Αμερικάνοι και Βρετανοί. Από τότε μέχρι σήμερα οι βασικές αρχές της αισθητικής ρινοπλαστικής εξελίχθηκαν, βελτιώθηκαν και τελειοποιήθηκαν καθώς συνδυάστηκαν με τη διόρθωση της σκολίωσης του ρινικού διαφράγματος αποσκοπώντας πλέον και στην αποκατάσταση του λειτουργικού προβλήματος της μύτης.

Ο έμπειρος χειρουργός είναι αυτός που συνδυάζει επιστημονική γνώση μαζί με καλλιτεχνική αντίληψη και δεξιότητες, ώστε σαν ένας σύγχρονος γλύπτης να δώσει το θεμιτό σχήμα, μορφή και μέγεθος στη μύτη ώστε να “δέσει” αρμονικά με το πρόσωπο του ατόμου.

Οι υποψήφιοι για ρινοπλαστική επέμβαση είναι άτομα που αναζητούν όχι μόνο την ομορφιά του προσώπου τους, αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, καθώς ενισχύεται η ψυχολογική τους υγεία και η αυτοπεποίθησή τους. Κάτι τέτοιο ουσιαστικά αναζητούσε και ο Σι Ντι για να ομολογήσει τον έρωτα του στην όμορφη Ρωξάνη.

Η εξωτερική εμφάνιση σίγουρα δεν είναι πανάκεια. Το πιο βασικό είναι η ομορφιά της ψυχής που είναι μοναδική σε κάθε άτομο. Όμως μοναδική είναι και η ευτυχία που νιώθουν τα άτομα που έχουν υποβληθεί

σε ρινοπλαστική επέμβαση, όταν τους αποκαλύπτεται η νέα τους μύτη από τον χειρουργό τους.

Summary

Roxanne: The medicine in art or the art in medicine.

Georgia Zacharia¹, Athanasios Skouras²

- ¹ Anesthesiologist, National society of Functional Rhinoplasty
- ² Head & neck surgeon, Chief of Department of Functional Rhinoplasty, Rea Clinic

The pursuit of beauty alongside confirmation and acceptance of others, is enduring mental human need. The beauty was worshiped in all cultures throughout the ages, so for the ancient Greek beauty was a gift of the gods. They knew to adore aware of how fleeting it is.

The nose as an element of facial beauty is very important when you consider that displayed in the center of the face, affecting the profile, the expression of the lips, the look of the eyes and overall facial expression. There are many types and nose shapes which admittedly are considered bad because they reduce the symmetry and alignment of facial features.

On this issue there are in the literature many references anthropologists, sculptors, painters, cartoonists proving once again the necessity of depicting human beauty.

The "good" surgeon is one who combines scientific knowledge with artistic perception and skill so as a modern sculptor to give fair shape, form and size of the nose to «tie» in harmony with the person's face.

Candidates for rhinoplasty are individuals who seek not only the beauty of their face, but also improve the quality of life it enhances psychological health and self-confidence. The exterior appearance is certainly not a panacea. The most basic is the beauty of the soul that is unique to each person. But unique is the happiness felt by people who have undergone rhinoplasty when their new noses get revealed for the first time by the surgeon.

Βιβλιογραφία

1. Addyman Ishbel. *Cyrano: The Life and Legend of Cyrano de Bergerac*, Simon & Schuster, 2008, ISBN 0743286197.
2. Nicolas J. Perella. *The Adventures of Pinocchio*, 1986, ISBN 0-520-07782-2.
3. Giorgio Vasari, Frank Sadowski, Gaston Du C. De Vere. *Life of Michelangelo*, Alba House Society of St. Paul, 2003 ISBN 0-8189-0935-8.
4. Crone Rainer & Siegfried Salzmänn. *Rodin: Eros and Creativity*. Munich: Prestel, 2003, ISBN 3-7913-1809-8.
5. Giancarlo Maiorino. *The Portrait of Eccentricity: Arcimboldo and the Mannerist Grotesque*. The Pennsylvania State University Press, 1991.

